

שותפות

שותפות היא מילת קסם בתחומים רבים ומגוונים. הנטייה הטבעית לראות את השותפות בהקשר לעולם העסקים ולכדאיות כלכלית על מנת למקסם רווחים. מסתבר, שהשותפות מהווה גם בסיס ומפתח לעולם הקונפליקטים ולתהליכים של בניית אמון ויחסים. בארה"ב לדוגמה, נערך מחקר המיישם מודל ליישוב סכסוכים הנקרא Puzzling, בבתי ספר המשלב לבנים ושחורים. בבסיס רעיון המודל, ככול שתיווצר זיקה חזקה יותר של תלות בין צדדי הסכסוך, כך תיווצר תקשורת טובה יותר ובסופו של תהליך למרקם יחסים בריאה ויציבה יותר.

התפיסה הנרטיבית ביישוב סכסוכים עוסקת בבניית נרטיבים משותפים בין צדדי המחלוקת. כל נרטיב משותף מהווה חוט נוסף בבניית קשר אמיץ ואמין. ככל שנוסיף נרטיבים משותפים, נחזק את המארג הכולל במערכת היחסים הבינאישית. שותפות, זה עוד סוג של נרטיב משותף, דרכו ניתן לחזק את הקשר הכולל, ולהוביל אנשים וקהילות ממציאיות של קונפליקט וסכסוך, אל עבר שלב הפיוס ובניית היחסים.

כשהתורה דורשת מהאדם לעזור לנזקק, היא מדגישה "עֲזֹב תַעֲזֹב עַמּוֹ" (שמות כ"ג) בהקשר לשונא או "הִקֵּם תִּקֵּים עַמּוֹ" (דברים כ"ב) בהקשר לחבר. המשותף לשני המקרים – דרישת התורה שהעזרה תהיה עֲמוֹ. במבט שטחי, נראה לפרש שהתורה לא רוצה שמי שבא לעזרת האחר "יצא פרייר". אין לבטל את הצורך החשוב הזה. אך דומה שהמבט של התורה רחב, עמוק ומשמעותי הרבה מעבר לכך. התורה מבקשת לנצל הזדמנות שנקרית בדרכם של שני האנשים ליצירת שותפות, דרכה ניתן יהיה לבנות נרטיב משותף של בעיה, התמודדות ופתרון. שותפות זו, לא רק תקדם טרנספורמציה ביחסים שבין השונאים, היא גם תשדרג את יחסי החברים למערכת יחסים עמוקה יותר. זו הזדמנות פז שאסור לפספס לריק, ולכן דורשת התורה "עַמּוֹ". המציאות שהיתה קודם האירוע, והמציאות החדשה שנוצרה לאחר הגשת העזרה שונה. מדובר במציאות חדשה.

לשותפות יש ערך וחשיבות גם בהקשר של העצמת האחר וחיזוק הדימוי שלו בעיני עצמו ובעיני האחרים. לעזור לאחר בלי שותפות מצידו, עלולה ליצור לאחר דימוי שלילי של העדר מסוגלות. השותפות מפוגגת את הדימוי ואת תחושת אי היכולת ומחזקת את האחר. "עשינו ביחד" זה מסר מעצים. לכן, כש"מירב" התלמידה מתקשה בחשבון, המורה תשב עֲמָה ותסייע לה להשלים את המשימה, וכש"מושיקו" בן השנתיים מתקשה באכילה, אמו תשב עַמּוֹ ותסייע לו.

פרשת "פקודי" מעבירה לנו את המסר הנדון על רקע סוגיית הקמת המשכן בסיום בנייתו (שמות ל"ט): "וַיְבָיֵאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה אֶת הָאֹהֶל וְאֶת כָּל כְּלָיו קְרָסָיו קְרָשָׁיו בְּרִיחוֹ בְּרִיחוֹ וְעִמְדָיו וְאִדָּנָיו". במדרש תנחומא (מצוטט ברש"י) מוסבר מדוע הביאו את המשכן למשה: "שלא היו יכולין להקימו, ולפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן, הניח לו הקדוש ברוך הוא הקמתו". מדובר בצורך כפול. ראשית, אף אחד לא היה מסוגל להקים את המשכן מחמת משקלו. שנית, היה מקום לתת למשה כבוד בשותפות בבניית המשכן. אולם, אז מבין משה שגם הוא אינו מסוגל להקים את המשכן: "אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא איך אפשר הקמתו על ידי אדם?" (תנחומא).

בנסיבות הללו, היינו מצפים לכאורה מאלוהים שיניח למשה ויאמר לו, הנח למלאכת הקמת המשכן. אכן, מדובר במשימה לא אנושית. אתם דאגתם לכל עד עתה, אני אדאג להקמתו. אולם, אלוהים מסתכל במבט אחר על המציאות כפי שמדרש תנחומא מלמד: "אמר לו [אלוהים למשה] עסוק אתה בידך נראה כמקימו, והוא נזקף וקם מאליו, וזהו שנאמר 'הוקם המשכן', הוקם מאליו". בשותפות נקים את המשכן, אומר אלוהים למשה. אם נרצה להוסיף ולדייק בלשון המדרש ("וקם מאליו"), אלוהים לא אומר למשה "אני אעזור לך" או "אני אשלים את המלאכה". יש פה מעין מסר מרחיק לכת למשה – כל הקרדיט ייזקף לזכותך. מרגש.

כמה יפה ונאה לחתום את מלאכת בניית והקמת המשכן במסר השותפות.